

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕННЯ СУТІ ПОНЯТТЯ “ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА”

Необхідність визначити стратегічні напрями агропродовольчої політики держави, що забезпечує ефективний розвиток агропромислового комплексу як основи продовольчого забезпечення населення відповідно до раціональних норм харчування на основі підвищення фізичної і економічної доступності продуктів харчування різних соціальних груп населення, вимагає розроблення відповідних теоретико-методологічних основ продовольчої безпеки, формування її концепції, кількісних та якісних параметрів продовольчої безпеки, організаційно-економічних і соціальних механізмів забезпечення.

В сучасних умовах розвитку ринкових відносин продовольчій безпеці присвячено цілий ряд наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених, проте як у науковій літературі, так і в офіційних документах відсутня єдина точка зору на дане поняття, а визначення терміну є узагальненням і не відображає усього комплексу проблем, пов'язаних із забезпеченням продовольчої безпеки.

Варто зауважити те, що сам термін “продовольча безпека” був введений в міжнародну практику після зернової кризи 1972–1973 рр. продовольчою і сільськогосподарською організацією ООН – ФАО (Food and Agriculture Organization), у результаті чого було створено Комітет з гарантування продовольчої безпеки. Офіційно прийнятий в світовій практиці термін сьогодні використовується для характеристики стану продовольчого ринку і, в цілому, економіки країни чи групи країн, а також світового ринку продовольства.

При вивченні історії даного питання, вітчизняного та зарубіжного досвіду, Ю. В. Ткаченко, та Л. В. Громоздова дійшли висновку, що бачення продовольчого забезпечення, продовольчої безпеки, нормативи споживання продовольства різняться в різні часи, в різних країнах і різних соціальних групах. Автори переконані, що продовольча проблема завжди вирішувалася з перекосами: наявність грошей у населення не забезпечувалась достатнім продовольчим покриттям або навпаки, перевиробництво продуктів харчування не підкріплювалося грошовою масою в руках населення, що робило їх недоступними для користувача [5, с. 153].

Цікавою є думка відомих вчених-економістів у сфері продовольства О. І. Гойчук та В. І. Курило, які трактують продовольчу безпеку як гарантовану здатність держави на принципах самозабезпечення основними харчовими продуктами за їх економічної і фізичної доступності незалежно від впливу зовнішніх і внутрішніх чинників задовольняти потреби населення в особі кожного громадянина продуктами харчування в необхідному обсязі, асортименті та якості на рівні, що забезпечує його здоров'я та інтелектуальних розвиток. Також у монографії “Продовольча безпека” автор О. І. Гойчук розглядає національну продовольчу безпеку в широкому розумінні, яку трактує як стан економіки загалом [1, с. 27]. Згідно з екологічним підходом, який підтримують відомі вчені О. М. Царенко, П. О. Тархов, Б. М. Міркін, Р. М. Хазнахметов [3, с. 7-9], під продовольчою безпекою розуміють забезпечення населення екологічно чистою, тобто безпечною для здоров'я їжею, яка не містить речовин, здатних заподіяти шкоду здоров'ю споживачів і майбутніх поколінь.

Питання кількісного визначення стану продовольчої безпеки держави досліджують науковці у сфері вивчення продовольчої безпеки О. В. Кочетков і Р. В. Марков. Вони побудували графічну модель стану національного продовольчого ринку. Також у їхніх працях згадано про систему індикаторів продовольчої безпеки у розробці якої брали участь вищезгаданий науковець О. І. Гойчук та М. І. Хорунжий.

Проте, продовольчу безпеку не можна розглядати тільки з позиції забезпечення продуктами харчування. В умовах глобалізації наслідки втрати продовольчої безпеки необхідно оцінювати комплексно, тобто з позицій економіки та політики, законодавчого поля, соціальної та етичної складової в цілому життєзабезпечення населення.

Основні засади правового забезпечення національної продовольчої безпеки закріплені в Конституції України. Відповідно до ч. 1. ст. 17 вищенаведеного документа, захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу. Так, ст. 1 Закону України “Про безпечність та якість харчових продуктів” від 23 грудня 1997 року, встановлює, що безпечним є харчовий продукт, який не створює шкідливого впливу на здоров’я людини безпосередньо чи опосередковано за умов його виробництва та обігу з дотриманням вимог санітарних заходів та споживання за призначенням [2, с. 98]. Зауважимо, що Проект Закону України “Про продовольчу безпеку України” від 28 квітня 2011 року, який є основою у вирішенні проблеми продовольчої безпеки, визначає правові, економічні та організаційні основи діяльності держави, спрямованої на захист національних інтересів і гарантування в Україні продовольчої безпеки особи, суспільства і держави в цілому [4].

Проаналізувавши у цьому дослідженні зміст поняття “продовольча безпека”, вважаємо, що продовольча безпека є важливим складовим елементом національної державної безпеки і в цій якості характеризує економічну стійкість і політичну незалежність існуючої системи, її здатність забезпечувати первинні потреби громадян не створюючи перешкод національно-державним інтересам.

Література: 1. Гойчук О. І. Продовольча безпека : [монографія] / О. І. Гойчук. – Житомир : Полісся, 2004. – 348 с. 2. Закон України “Про безпечність та якість харчових продуктів” : станом на 23 грудня 1997 р. № 771/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 19. – С. 98. 3. Миркин Б. М. Устойчивое развитие – продовольственная безопасность / Б. М. Миркин, Р. М. Хазнахметов // Агроэкология. – 2000. – № 3. – С. 7–11. 4. Проект Закону України “Про продовольчу безпеку України” : станом на 28 квітня 2011 р., № 8370-1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до норм.-правов. докум. : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF6GI01A.html. 5. Ткаченко Ю. В. Продовольчий аспект – найважливіша складова життєвого рівня населення / Ю. В. Ткаченко, Ю. В. Громоздова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 12. – С. 152–155.

Скрипник Н.Є.,

*к.е.н., доцент, докторант кафедри економіки та управління національним господарством
ДНУ ім. О.Гончара,
м. Дніпропетровськ, Україна*

СТАЛИЙ РОЗВИТОК В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ

Глобалізація як комплексне політичне, економічне, соціокультурне явище, здійснює вплив на всі аспекти життєдіяльності залучених до цього процесу соціальних спільнот. Економічні реалії сьогодення переконливо свідчать, що конкурентоспроможність і загальний вектор соціально-економічного розвитку національних господарств визначаються глобалізаційними процесами та спроможністю національних економік протистояти глобальним викликам. У світовій економіці група провідних постіндустріальних держав грає в основному роль суб'єктів глобалізації, а величезна більшість інших є її об'єктами, що збільшує нерівномірність соціально-економічного розвитку світу. Розшарування світової економіки на «зони росту» і «зони стагнації», наростаюча нерівномірність розвитку різних країн і регіонів обумовлює нестійкість світового економічного росту, нагромадження кризового потенціалу в міжнародній фінансовій і торгово-економічній системі. Процес глобалізації не тільки ускладнив світ, але і породив безліч проблем і загроз, з якими людство раніше не стикалося. Глобальна економіка все більш входить у зону невизначеності і перебуває під прискореним впливом кліматичних, технологічних, політичних, культурних та суто економічних змін, які є основною загрозою для сталого розвитку та джерелом постійних збурень та потенційних ризиків.

Глобальні проблеми сучасності - це такі проблеми планетарного масштабу, які стосуються життєво важливих інтересів усього людства, вони виступають як об'єктивний фактор розвитку сучасної цивілізації, здобувають надзвичайно гострий характер і загрожують не тільки позитивному розвитку людства, але й самому існуванню цивілізації, якщо не будуть знайдені конструктивні шляхи їх вирішення, вони також вимагають для свого розв'язання спільних зусиль всіх держав і народів, усього світового співтовариства.